

Ei jälkeäkään

kolmenkymppin kriisistä

OLLII TURUNEN

Dekkariseura on ehtinyt 30 vuoden ikäisenä moneen tehtävään. Se on julkaisija, palkitsija, tapahtumajärjestäjä, vienninedistäjä ja tekstiilikauppias.

LEENA KORSUMÄKI

Kymmenen vuoden välein Suomen dekkariseuran viettäessä tasavuosisjuhlia on Ruumiin kulttuurissa ollut historiakatsaus. Tässä 30-vuotisjuhlanumeron artikkelissa keskitytään seuran toimintaan 2000-luvulla, vanhaakin toki kerraten.

Ruumiin kulttuuri

Lehti oli olemassa ennen seuraa. Helsingiläiset dekkariharrastajat koostivat dekkarilehteä, jolle nimen *Ruumiin kulttuuri* keksi Jouko Toivola. Ensimmäinen numero saatiin valmiiksi Orivedellä kesäkuussa 1984 järjestetyille dekkaripäiville.

Siellä pidettiin 25.6.1984 Suomen dekkariseuran perustava kokous, ja seura otti tuoreen lehden omaksi äänenkannattajakseen toteuttamaan säännöissä mainittua dekkari-

rikulttuurin edistämistä. Ruumiin kulttuurin julkaiseminen on seuran tärkein tehtävä. ”Lehti on ollut, on ja tulee olemaan seuran sielu ja sydän, henki ja elämä”, kirjoitti sihteeri Liisa Koskinen raportoidessaan vuoden 1994 jäsenkyselyn tuloksista.

Seuran nykyinen hallitus allekirjoittaa tuon lauseen edelleen. Jos ei olisi Ruumiin kulttuuria, mihin tarvittaisiin Dekkariseuraakaan. Samaa mieltä on jäsenistökin. Syksyllä 2011 seuran toisen jäsenkyselyn vastauksista kävi selvästi ilmi, että lehti on tärkein syy liittyä ja pysyä seuran jäsenenä.

Ensimmäisenä päätoimittajana oli Risto Raitio vuosina 1984–2005. Hänen jälkeensä ohjat otti käsiinsä Keijo Kettunen, päätoimittaja tässäkin numerossa. Lehden ulkoasusta ja taitosta on pisimpään – 18 vuotta – vastannut edelleen mukana oleva Olli Turunen.

Iän myötä lehti on paksuuntuunut. Rikoskirjallisuutta käsitteleviä esseetartikkeleita ei muissa suomalaisissa lehdissä liiemmästi ilmesty. Kotimaisten kirjailijoiden määrän li-

30
VUOTTA

© Dekkarilauantai on säilyttänyt vankkumattoman suosionsa Helsingin kirjajessuilla. Kuva vuodelta 2013.

sääntyminen ja ulkomaisten kirjailijoiden moninkertaistuneet Suomen vierailut ovat kasvattaneet haastattelujen osuutta.

Kotimaisen rikoskirjallisuuden julkaisuvyöry puolestaan näkyy suoraan lehden arvosteluosiossa. Kirjakäräjillä käsiteltyjen teosten määrä on lisääntynyt huomattavasti. Vuonna 1987 lehdessä ilmestyi arvostelu 46 kirjasta. 1997 arvioita oli 73. Molempina vuosina kotimaisten osuus oli alle 20 nimekettä. Vuoden 2007 käräjäarvioiden määrä oli jo huikeat 176 ja viime vuonna tasan 200. Tässä

välissä ovat kotimaiset dekkarit ohittaneet käännösidekkarit arvioiden lukumäärässä.

Käräjäarvostelut ovat jäsenten suurin panostus lehden sisältöön. Käräjäoitsijöitä on moneen lähtöön ja makuun. Tämä – harrastajien erilaiset taustat, mutta yhteinen intohimo – on Dekkariseuran ja Ruumiin kulttuurin vahvuuksia.

Kautta koko 30-vuotisen historian näkyy, että lehti ei ole ollut ”vain” kirjoihin keskittyvä dekkarilehti, vaan lehdessä on käsitelty laajasti myös rikos- ja jännitys elokuvia sekä televisiodraamaa ja näytelmiä.

Palkinnot

Dekkariseuran toinen tärkeä toimintamuoto on Vuoden johtolanka-palkinnon jakaminen. Sekin ideoitin jo perustavassa kokouksessa, ja ensimmäisen kerran palkinto jaettiin vuonna 1985.

Kolmihenken raadin urakkaa on lisännyt kotimaisten dekkareiden määrän kasvu. 1980–1990-luvulla raatilailla oli luettavanaan 20–30 kirjaa vuotta kohden. 2000-luvun alkupuolella määrä kasvoi neljääkymmeneen ja vuosikymmenen jälkipuoliskolla se oli jo yli 60. Viime vuonna raatilailla lähetettiin jo massiivinen

© Jyväskylän puisen Johtolanka-kiertopalkinnon on veistänyt taiteilija Tuuke Laurila.

määrä, noin 90 nimekettä kotimaista rikoskirjallisuutta.

Palkinnon ensi aikoina luku-urakkaa oli huomattavasti vähemmän ja raatilaisten oli helpompi haarukoida myös muuta tuotantoa kuin pelkkää kaunokirjallisuutta. Viisi kertaa on palkittu muu kuin romaani, muttei kertaakaan vuoden 2001 jälkeen.

Seuran hallitukselle on ehdotettu, että olisi aika muuttaa palkinnon sääntöjä ja nimetä se reilusti kirjallisuuspalkinnoksi. Siksi se on miellet-

OLLII TURUNEN

⊕ Dekkariseuran nykyinen hallitus. Istumassa puheenjohtaja Leena Korsumäki ja sihteeri Pirjo Ylöstalo, takana seisomassa (vas. lukien) Elo Lammi, Jyrki Urbin, Eeva Vuortama, Marlene Weck ja Matti Järvinen. Kuvasta puuttuvat varapuheenjohtaja Jonna Lehtinen sekä Jussi Tuovinen.

⊕ Matti Rönkä sai Vuoden johtolanka-palkinnon romaanistaan *Ystävät kaukana* maaliskuussa 2006. Palkintolaatataa luovuttamassa raadin jäsen Marja Istala Kumpunen. Seuraavana vuonna Rönkä pokkasi samasta teoksesta – toistaiseksi ainoana suomalaisena kirjailijana – peräti yhteispohjoismaisen Lasiavain-dekkaripalkinnon.

ty julkisuudessa – yleisesti odotetaan, että palkituksi tulee romaani. Myös nykyinen käytäntö, että Suomen ehdokkaaksi pohjoismaiseen Lasiavain-kisaan valitaan Johtolanka-voittaja asettaa paineita palkita romaani.

Ulkomaisten jännityskirjallisuuden kunniakirja on jaettu säännöllisesti vuodesta 1993 lähtien. Tosin jo 1980-luvulla on jaettu kunniamainintoja vuoden parhaasta käännösdekkarista.

Vuonna 2005 seura perusti Hornanlinna-kunniakirjan Johtolanka-palkinnon 20-vuotistaipaleen kunniaksi. Harkinnanvaraisesti myönnettävä erikoispalkinto annetaan henkilölle tai taholle, joka on toiminnal-

OLLII TURUNEN

Tapahtumajärjestäjä

2000-luvulla dekkaritapahtumien järjestämisestä on tullut kasvava osa toimintaa. Merkittävin näistä on Helsingin kirjamesujen Dekkarilauantai, jonka ohjelman toteuttaminen on ollut Dekkariseuran vastuulla koko kirjamesujen historian ajan.

laan pitkäaikaisesti ja määrätietoisesti vaikuttanut suomalaisen dekkarikulttuurin kehittymiseen. Tämä tunnustus on toistaiseksi jaettu neljä kertaa. Kunniakirjan ovat saaneet Pirkko Arhippa (2005), Matti Kassila (2009), Eeva Tenhunen (2010) ja viimeisimpänä Outi Pakkanen syyskuussa 30-vuotisjuhlissa.

Tänä vuonna seuran 30-vuotisjuhlavuoden merkeissä perustettiin uusi kunniakirja parhaasta esikoisteoksesta.

Kirjanjulkaisija ja tekstiilikauppias

Dekkariseuran alkutaipaleella yhdistys julkaisi tietokirjallisuutta omassa julkaisusarjassa. Esimerkiksi 1990-luvulla ilmestyivät artikkelikokoelmat Agatha Christiestä, Dashiell Hammettistä ja Dorothy L. Sayersista.

2000-luvulla kirjojen julkaisu-ominta on ollut vähäistä. 20-vuotisjuhlajulkaisuna ilmestyi ketjudekkari *Kultainen peura*. Talkoohengessä 15 kotimaista dekkaristia kirjoitti kirjaan kukin yhden luvun. Ruumiin kulttuurin kokeittio -palstalla testatuista resepteistä koottu näyttävä keittokirja *Murhaavan herkullista* ilmestyi 2007 ja amerikkalaisia kioskidekkareita esittelevä *Pulpografia* vuonna 2000.

Talouden tukemiseksi Dekkariseuralalla on ollut pienimuotoista myyntitoimintaa jo pitkään. Tavarat ovat painottuneet tekstiilien puolelle: t-paitoja erilaisilla kuvilla ja väreillä, hittituotteeksi kehittyneet tynnyliinat, kassit, Ruumiin kulttuuri -treeniini ja -lippalaki sekä patakinnas.

Kallion dekkarikirjasto sai remontoitua tilat 2005. Silloin pääsi vuosien odottelun jälkeen esille kirjakokoelma, jonka Dekkariseura oli kaupunginkirjastolle lahjoittanut. Dekkarikirjasto perustettiin alun perin Orivedelle, ja kokoelman pohjana oli Risto Hannulan tekemä tuhannen niteen lahjoitus. Kokoelma karttuu edelleen lahjoituksin, ja niteitä on nykyisin 3 600.

Dekkarikirjasto toimii seuran kuu-kausittain dekkari-iltojen pitopaikkana. Siellä on vietetty kymmeniä iltoja kirjailijahaastatteluiden ja dekkariesitelmien parissa.

Dekkariseura on järjestänyt useita seminaareja. Aiheina ovat olleet muun muassa komisario Palmu-elokuvat ja satavuotias suomenkielinen dekkari. Yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa järjestettiin luentosarja Miten rikoskirjani ovat syntyneet, jossa esiintyi kattava otos kotimaisia rikos- ja jännityskirjailijoita.

Onpa Dekkariseuran aloitteesta saatu Suomeen tietävästi ensimmäinen fiktiivisen henkilön muistolaatta. Se nimeää talon Rauhankatu 11:ssä Helsingin Kruununhaassa komisario Palmun kotitaloksi. Sen paikaksi Jari (nykyisin Hegesippus) Lehesaari porraskäytävän perusteella.

Hallitukselle tulee säännöllisesti tiedusteluja ja yhteistyöpyyntöjä projekteihin, joihin ei ole mahdollisuutta lähteä mukaan, koska Dekkariseuraa pyöritetään harrastuspohjalta vapaa-aikana, eikä palkkatyönä.

Kansainvälisten yhteyksien ja dekkariennin edistäjä

Dekkariseuran työstä tienraivaajana suomalaisen dekkarin kansainvälisyydessä ei tiedä kovin moni eri aikojen hallitusjäsenestä. Ilman Dekkariseuran ja dekkariseuralaisten kontakteja ei suomalaisia kirjoja olisi kelpuutettu mukaan pohjoismaiseen Lasiavain-kisaan, eikä

OLLII TURUNEN

meillä olisi vielä sitä ainuttakaan Lasiavain-voittajaa. Ehdokkuuskin tässä palkinnossa on meriitti käännös-markkinoilla.

Dekkariseuralalla ei kuitenkaan ole osallisuutta siihen tärkeimpään, eli käännöksen rahoitukseen. Siitä kiitokset kuuluvat Suomen kirjallisuuden vientiorganisaatiolle Filille ja ehdokaskirjan kustantajalle. Dekkariseuran ja Filin neuvottelujen seurauksena Fili päätyi myöntämään käännöstukea, joka yhdessä kustantajan rahoituksen kanssa mahdollistaa sen, että Johtolanka-voittaja (kun

⊕ Komisario Reijo Muuri leikkasi poikki poliisin sulkunauhan ja vapautti Kallion dekkarikirjaston uudet tilat käyttöön juhlavassa avajaisseremoniassa toukokuussa 2005.

⊕ Komisario Palmu sai muistolaatan "kotitalonsa" seinään Rauhankadulle Helsingin Kruununhaassa keväällä 2005. Juhlaseminaarissa ja laatan paljastustilaisuudessa olivat mukana Palmu-elokuvien legendaariset tekijät, näyttelijät Pentti Siimes ja Matti Ranin sekä ohjaaja Matti Kassila.

OLLII TURUNEN

HEIKKI OLLIKAINEN

kesti 2006–2011. Allekirjoittanut on toiminut puheenjohtajana kevästä 2011 lähtien, kausihan vaihtuu vuosikokouksessa maaliskuussa.

Alkuvuosina seuran hallituksessa istui useita kirja- ja kustannusalan ammattilaisia. Moni kirjailijakin on viivähtänyt hallituksessa: Kristina Carlson, Paul-Erik Haataja, Pentti Kirstilä, Leena Lehtolainen, Outi Pakkanen ja Jouko Raivio. Dekkariseura on siitä uniikki yhdistys, että sen jäseninä on niin kirjailijoita kuin lukijoita, se ei ole yleistä maailmalla. 2000-luvulla hallituksen koostumus on muuttunut siten, että jäsenillä ei ole ammatillisia kytköksiä kustantamoihin. Sukupuolijakauma on muuttunut naisvoittoiseksi.

Seuran taloudesta 80 prosenttia menee Ruumiin kulttuurin julkaisemiseen, toimitus-, paino- ja postituskuluihin. Lehden julkaiseminen katetaan jäsenmaksutuloilla, kulttuurilehtituella sekä lehden mainostuloilla. Heilahdukset näissä vaikuttavat heti seuran talouteen.

Taloudellisesti vaikeinta aikaa ovat olleet 1990-luvun alun lamavuodet. 1980-luvulla jäsenmäärä (henkilö- ja yhteisöjäsenet) oli jo 700, kunnes tuli lama, joka pudotti määrää usealla sadalla. Lehden ja seuran tulevaisuus olivat vaakalaudalla.

1990-luvun loppua kohti jäsenmäärä lähti jälleen nousuun. 15-vuotisjuhlavuonna ylitettiin 500 henkilöjäsenen raja ja yhteisöjä oli melkein 300. Kymmenen vuotta sitten henkilöjäsenten määrä oli 915. Tänä päivänä henkilöjäseniä on enemmän kuin koskaan, 1 200. Tämä nousu kompensoi lakkautettujen kirjastojen myötä runsaasti vähentyneitä yhteisöjäsenyyksiä.

Tällainen jäsenmäärä on hieno saavutus yhdistykselle kuin yhdistykselle. Tästä on hyvä jatkaa uudelle vuosikymmenelle uusien rikosten parissa, vanhoja klassikoitakaan unohtamatta. ■

© Dekkariseura edistämässä hyvinvointia Kouvolan dekkaripäivillä kesällä 2014. Vastuuhenkilönä tällä kertaa Sirpa Railimo.

kariseura vastasi SKS-seminaarin järjestelystä 2007. SKS:n toiminta on 2000-luvulla hiipunut ja nykyään ainoa aktiviteetti on Lasiavain-palkinnon jakaminen.

Seuran hallinto, talous ja jäsenet

Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin kirjailija Jukka Parkkinen, joka hoiti tehtävää kymmenen vuotta, kevään 1994 vuosikokoukseen asti. Ensimmäisessä hallituksessa oli muitakin kirjailijoita, Risto Karlsson ja Eila Pennanen – hallituksen ainoana naisena.

Vuonna 1994 puheenjohtajan nuijan otti käsiinsä perustajajäseniin kuulunut Risto Hannula. Hänen kautensa kesti vuoteen 1999. Seuran kolmas puheenjohtaja oli Keijo Kettunen vuosina 1999–2006. Kun hän siirtyi lehden päätoimittajaksi, puheenjohtajaksi valittiin Kirsi Luukkanen, joka on ensimmäinen nainen tehtävässä. Hänen kautensa

se on romaani) käännetään ruotsiksi, tanskaksi tai norjaksi seuraavan vuoden Lasiavain-kisaa varten. Ensimmäinen tällainen ehdokaskirja oli Matti Yrjänä Joensuun *Harjunpää ja pahan pappi* vuonna 2006.

Alan ammattilaisista koostuva Skandinaviska Kriminalsällskapet -järjestö (SKS) on jakanut Lasiavain-palkintoa vuodesta 1992. Suomalaisen osallistuminen kisaan mahdollistui vuonna 1998, mutta ehdokkaaksi kelpaavia käännöksiä ei aiemmin löytynyt joka vuodelle.

Dekkariseura on järjestänyt SKS:n vuosikokouksen ja seminaarin kahdesti. NordKrimiin Karkkilassa 2002 saatiin vieraksi pohjoismaisten kirjailijoiden lisäksi Michael Dibdin ja Frances Fyfield. Toisen kerran Dek-

Dekkarilauantai 25.10.2014

10.30 Ansu Kivekäs, Arto Luukkanen, Tom Paxal, Lars Strang
Tappavalle uralle
Tiinakaisa Honkasalo haastattelee kirjailijoita, joista Arto Luukkanen ja Lars Strang kirjoittivat esikoisdekkarit, Tom Paxalin ruotsinkielinen esikoinen suomennettiin ja Ansu Kivekäs julkaisi ensimmäisen dekkarinsa aikuisille.

11.00 Terttu Autere, Nina Hurma, Virpi Hämeen-Anttila
Rikostarinoita 1920- ja 1930-lukujen Suomesta
Paneelia vetävän Eeva Vuortaman johdolla kirjailijat kertovat, miksi 1920- ja 30-luvun Suomi astui heidän rikoskirjojensa.

11.30 Saara Kesävuori, Mirja Kuivaniemi, Outi Pakkanen, Juha Ruusuvoori
Psykologisen rikosromaanin tiellä
Sirku Nyströmin vetämän paneelikeskustelun aiheena ovat jännitteet parisuhteissa ja työpaikalla sekä muut psykologisen rikosromaanin ainekset.

12.00 Jari Järvelä, Ari Paulow, Timo Sandberg, Salla Simukka
Rikoksen houkutus nuorten maailmassa
Kirjailijat ovat perehtyneet nuorisokulttuurin ilmiöihin laidasta laitaan, ja siitä aiheesta heitä haastattelee Janne Mäkelä.

12.30 Risto Isomäki, M. G. Soikkeli, Jyrki Ukkonen
Huomisen uhkakuvat ovat ekologisia ja teknologisia
Matti Järvinen haastattelee kirjailijoita tulevaisuuden varoista, joita kirjailijat käsittelevät uusissa teoksissaan.

13.00 Kari Häkämies, Anna Lönnroth, Taavi Soininvaara, Harri Winter
Hyvä paha liikemaailma rikoskirjoissa
Yrittämaailmaa ja talouden valtaa rikosromaaneissaan käsittelevät kirjailijat keskustelevat Tiina Torpan vetämässä paneelikeskustelussa.

13.30 Tapani Bagge, Matti Laine, Kimmo Miettinen, Reijo Mäki
Alamaailma, rikolliset ja hulvattomat tyypit
Mistä kirjailija ammentaa ideoita alamaailman ja rikollisten kuviinsa? Kirjailijoita haastattelee Ruumiin kulttuuri -lehden päätoimittaja Keijo Kettunen.

14.00 Jyrki Heino, Harri Nykänen, Markku Ropponen, Vera Vala
Turku, Helsinki, Jyväskylä, Rooma
Neljään erilaiseen kaupunkiin tarinansa sijoittavat dekkarit keskustelelevat Jyrki Urbinin vetämässä paneelissa miljöön merkityksestä rikoskirjallisuudessa.

14.30 Kati Hiekkapelto, Max Manner, Christian Rönnebacka, Jarkko Sipilä
Poliisiromaanin monet kasvot
Suomalaiset rikoskirjailijat ovat kauan käyttäneet poliiseja päähenkilöinä, ja kirjailijat keskustelevat Antti Turusen johdolla aikamme suomalaisesta poliisiromaanista.

15.00 Sara Blädel, Tanska
Suositun dekkarikingatar / Queen of Crime Fiction from Denmark
Suomen dekkariseuran puheenjohtaja Leena Korsumäki haastattelee tanskalaisdekkaristia englanniksi ja kääntää osan keskustelua suomeksi. Popular Danish crime novelist Sara Blädel is interviewed by the chair of the Finnish Whodunnit Society Leena Korsumäki.

Dekkarilauantai järjestetään Helsingin kirjamessuilla Pasilan messukeskuksessa 25.10. Ohjelman on suunnitellut ja koontanut Suomen dekkariseura. Seuran myyntipisteen numero messuilla on 7a63.

Tervetuloa!

Dekkariseuran juhlasuklaa

Nyt sitä saa, Dekkariseuran omaa logosuklaata!

Dekkariseuran suklaarasiassa on kahdeksan suklaakonvehtia, 4 kpl maistosuklaata, 2 kpl tummaa suklaata ja 2 kpl valkosuklaata. Rasian hinta on 8 euroa. Suklaa on valmistettu Dammenbergin suklaatehtaassa, ja suklaa on pähkinätöntä, gluteenitonta ja karnanmunaton.

Suklaata on myynnissä rajoitetun ajan, niin kauan kuin tilaamamme 400 rasia erä riittää. Tule ostamaan omaa Dekkariseuran kirjamessuosastolta 7a63 Helsingin kirjamessuilla.

